

Елементи складу злочинів проти правосуддя за законодавством Азербайджанської Республіки та України: порівняльна характеристика

В. А. Ахмедов,

кандидат юридичних наук,
керівник науково-дослідного
та судово-прецедентного відділу
Академії юстиції Міністерства юстиції
Азербайджанської Республіки

Стаття присвячена проблематиці злочинів проти правосуддя, а саме елементам їх складу. Автор досліджує злочини проти правосуддя за законодавством України та Азербайджанської Республіки, характеризує особливості видового об'єкта, суб'єкта, потерпілих від злочинів проти правосуддя. Особливу увагу автор приділяє відмінностям у криміналізації діянь та формулюванню їх складів законодавцями Азербайджанської Республіки та України.

Ключові слова: злочини проти правосуддя, об'єкт злочину, предмет злочину, об'єктивна сторона злочину, суб'єкт злочину, суб'єктивна сторона злочину.

Ахмедов В. А. Элементы состава преступлений против правосудия по законодательству Азербайджанской республики и Украины: сравнительная характеристика

Статья посвящена проблематике преступлений против правосудия, а именно элементам их состава. Автор исследует преступления против правосудия по законодательству Украины и Азербайджанской Республики, дает характеристику особенностям видового объекта, субъектов, пострадавших от преступлений против правосудия. Особое внимание уделяется различиям в криминализации деяний и формулированию их составов законодателями Азербайджанской Республики и Украины.

Ключевые слова: преступления против правосудия, объект преступления, предмет преступления, объективная сторона преступления, субъект преступления, субъективная сторона преступления.

© Ахмедов Вусал Алігісмаг огли – кандидат юридичних наук, керівник науково-дослідного та судово-прецедентного відділу Академії юстиції Міністерства юстиції Азербайджанської Республіки

Ahmedov Vusal. Elements of crimes against justice under the legislation of the Azerbaijani Republic and Ukraine: comparative characteristic

The article is devoted to the problems of crimes against justice, namely, the elements of their composition. The author investigates crimes against justice under the legislation of Ukraine and the Republic of Azerbaijan, describes the features of a specific object, a subject, victims of crimes against justice. The author pays particular attention to the differences in the criminalization of acts and the formulation of their syllables by the legislators of the Republic of Azerbaijan and Ukraine.

Keywords: *crimes against justice, the object of crime, the subject of a crime, the objective aspect of a crime, the subject of crime, the subjective aspect of the crime.*

Реформа судової системи і утвердження громадянського суспільства та правової держави в Україні та в Азербайджанській Республіці зумовлюють необхідність дослідження питань правової охорони правосуддя як вагової складової суспільної і політичної стабільності. Аналіз теоретичних засад кваліфікації злочинів проти правосуддя, регламентації їх складів дає змогу виокремити особливості суспільних відносин, що виступають видовим об'єктом таких злочинів, і як наслідок — знайти шляхи ефективною протидії вчиненню злочинних посягань проти правосуддя. Недостатній рівень наукового дослідження правової природи правосуддя та його учасників, елементів складів злочинів проти правосуддя, їх систематизації, обумовлює актуальність даної проблематики, а також порівняння досвіду законодавчого визначення злочинів проти правосуддя та формулювання елементів їх складів у правових системах України та Азербайджанської Республіки як країн із схожим перебігом пострадянських ліберальних реформ.

Найчастіше у сучасній науці використовується класифікація злочинів проти правосуддя за окремими елементами їх складу, зокрема, за об'єктом, під яким розуміється певне коло тотожних або однорідних суспільних відносин (цінностей, благ), що охороняються єдиним комплексом взаємопов'язаних кримінально-правових норм. Така класифікація є прийнятною та зручною для дослідження сутності злочинів проти правосуддя та пошуку ефективних механізмів їх запобігання. Водночас, переважна більшість злочинів проти правосуддя посягають, окрім правосуддя, на життя, здоров'я, гідність, безпеку, власність, недоторканність суб'єктів, залучених до здійснення правосуддя. Це так звані видові (групові) об'єкти, які відображають ту чи іншу специфіку захисту інтересів правосуддя¹.

Розглянемо склади злочинів проти правосуддя за кримінальним законом Азербайджанської Республіки та України, класифікувавши їх за критерієм видового об'єкта на такі групи:

¹ Мірошниченко С. Класифікація злочинів проти правосуддя // Вісник Національної Академії правових наук України. 2012. № 2. С. 244.

1. Злочини, які посягають на конституційні засади діяльності органів досудового дізнання, слідства, прокуратури та суду. Кримінальний кодекс України відносить до них: завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою (ст. 371); притягнення завідомо невинуватого до кримінальної відповідальності (ст. 372); порушення права на захист (ст. 374); постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375); втручання у діяльність судових органів (ст. 376); незаконне втручання у роботу автоматизованої системи документообігу суду (ст. 376¹); втручання у діяльність захисника чи представника особи (ст. 397)².

Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки містить такі злочини цієї групи: незаконні затримання, взяття під варту або тримання в місці ув'язнення (ст. 292); тортури, та таке, що не вважається тортурами жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження або покарання (ст. 293); притягнення завідомо невинуватого до кримінальної відповідальності (ст. 290); незаконне звільнення від кримінальної відповідальності (ст. 291); винесення завідомо неправосудних вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 295); перешкоджання здійсненню правосуддя і провадженню попереднього розслідування (ст. 286)³.

2. Злочини, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів та інших учасників судочинства. До цієї групи за Кримінальним кодексом України входять: посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя (ст. 379); посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги (ст. 400); погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 377); погроза або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398); умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 378); умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (ст. 399)⁴.

За Кримінальним кодексом Азербайджанської Республіки до цієї групи злочинів належать: посягання на життя особи, яка здійснює правосуддя або попереднє розслідування (ст. 287); погроза або насильницькі дії у зв'язку із здійсненням правосуддя або провадженням попереднього розслідування (ст. 288); неповага до суду (ст. 289)⁵.

² *Злочини проти правосуддя*: навч. посіб.; за заг. ред. В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2011. С. 8.

³ *Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки*: станом на 01 лютого 2017 р. // Зібрання законодавства Азербайджанської Республіки. 2000. № 4. Ст. 251.

⁴ *Мірошниченко С.* Цит. праця. С. 245.

⁵ *Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки*: станом на 01 лют. 2017 р. // Зібрання законодавства Азербайджанської Республіки. 2000. № 4. Ст. 251.

3. Злочини, які посягають на відносини, що забезпечують одержання достовірних доказів та істинних висновків у справі. За кримінальним законодавством України сюди слід включити: примушування давати показання (ст. 373); завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину (ст. 383); завідомо неправдиве показання (ст. 384); відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385); перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку (ст. 386)⁶.

За Кримінальним кодексом Азербайджанської Республіки до цієї групи можна віднести такі злочини: фальсифікація доказів (ст. 294); завідомо неправдивий донос (ст. 296); завідомо неправдиві показання, висновок експерта або неправильний переклад (ст. 297 КК); відмова свідка чи потерпілого від дачі показань (ст. 298); підкуп або примушування до ухилення від дачі показань, до дачі неправдивих показань чи висновку або до неправильного перекладу (ст. 299)⁷.

4. Злочини, які посягають на відносини, що забезпечують своєчасне розкриття та припинення злочинних посягань. До цієї групи за Кримінальним кодексом України входять: невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист (ст. 380); розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 381); розголошення даних досудового слідства або дізнання (ст. 387); приховування злочину (ст. 396); порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395)⁸.

Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки містить такі злочини цієї групи: розголошення відомостей про заходи безпеки, які застосовуються щодо працівників суду і правоохоронних органів (ст. 301); розголошення даних дізнання або попереднього розслідування (ст. 300); порушення законодавства про оперативно-розшукову діяльність (ст. 302); недонесення про злочини і задалегідь не обіцяне приховування злочинів (ст. 307)⁹.

5. Злочини, які посягають на відносини, що забезпечують належне виконання рішень, вироків, ухвал, постанов суду і призначеного покарання. За Кримінальним кодексом України, це невиконання судового рішення (ст. 382); незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, або яке описане чи підлягає конфіскації (ст. 388); ухилення від покарання,

⁶ Злочини проти правосуддя: навч. посіб.; за заг. ред. В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. С. 9.

⁷ Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки : станом на 01 лют. 2017 р. // Зібрання законодавства Азербайджанської Республіки, 2000. № 4.

⁸ Мірошніченко С. Цит. праця. С. 245.

⁹ Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки : станом на 01 лют. 2017 р. // Зібрання законодавства Азербайджанської Республіки, 2000. № 4.

не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389); умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389¹); ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390); злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи (ст. 391); дії, що дезорганізують роботу виправних установ (ст. 392); втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393); втеча із спеціалізованого лікувального закладу (ст. 394)¹⁰.

За Кримінальним кодексом Азербайджанської Республіки до цієї групи можна віднести наступні злочини: незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт або яке описане чи підлягає конфіскації (ст. 303 КК); втеча з місця позбавлення волі або ув'язнення, або з-під варти (ст. 304 КК); ухилення від відбування покарання у виді позбавлення волі (ст. 305 КК); невиконання вироку, постанови суду або іншого судового акту (ст. 306 КК)¹¹.

З наведеної класифікації вбачається, що злочини проти правосуддя за законодавством України та Азербайджанської Республіки охороняють подібні види суспільних відносин, проте існують і певні відмінності. Зокрема, за Кримінальним кодексом України «неповага до суду» взагалі не є злочином, а Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки включає до об'єктивної сторони неповаги до суду не лише образу судді, але й усіх учасників судового розгляду. Переконані, що криміналізація неповаги до суду сприяє ефективності правосуддя та свідчить про рівень демократизації суспільства.

Відсутній у Кримінальному кодексі України і такий склад злочину, як «тортури та таке, що не вважається тортурами, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження або покарання». Хоча Конституція України і декларує принцип, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню, проте кримінальна відповідальність за вчинення таких діянь законодавцем не визначена.

Слід зазначити, що фальсифікація доказів, що, очевидно, є діянням, яке посягає на відносини з одержання достовірних доказів та істинних висновків у справі, не виділена Кримінальним кодексом України в окремий склад злочину. Порівняно зі статтею 294 Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки, яка передбачає відповідальність за фальсифікацію доказів у цивільних і кримінальних справах, допущену особами, які беруть участь у справі, їх представником, слідчим, прокурором або захисником, частина 2 статті 372 Кримінального кодексу України

¹⁰ *Злочини проти правосуддя*: навч. посіб.; за заг. ред. В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. С. 9.

¹¹ *Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки* : станом на 01 лют. 2017 р. // Зібрання законодавства Азербайджанської Республіки, 2000. № 4.

містить поняття «фальсифікації доказів» лише в якості кваліфікуючої ознаки злочину притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності.

Законодавці України та Азербайджанської Республіки по-різному ставляться до суспільної небезпеки незаконного звільнення особи від кримінальної відповідальності. Стаття 291 Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки передбачає санкцію у вигляді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років за незаконне звільнення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної чи обвинуваченого у скоєнні злочину, прокурором, слідчим чи особою, яка провадить дізнання. Натомість Кримінальний закон України криміналізує лише притягнення завідомо невинуватого до кримінальної відповідальності слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою на те законом особою.

Характерною особливістю є і склад злочину, передбачений статтею 302 Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки: порушення законодавства про оперативно-розшукову діяльність. Вказана правова норма встановлює кримінальну відповідальність за здійснення оперативно-розшукових заходів не уповноваженими особами, без законних підстав, із застосуванням технічних засобів, призначених для таємного отримання інформації, так само, як і незаконне виробництво, продаж чи придбання для продажу таких засобів. Кримінальний кодекс України наразі не кваліфікує такі діяння як злочини проти правосуддя.

Натомість, кримінальне законодавство України містить більш розширений, порівняно із Кримінальним кодексом Азербайджанської Республіки, перелік злочинів, які посягають на відносини, що забезпечують належне виконання рішень, вироків, ухвал, постанов суду і призначеного покарання. Зокрема, Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки не криміналізує такі діяння, як ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості, злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи, дії, що дезорганізують роботу виправних установ, втеча із спеціалізованого лікувального закладу та порушення правил адміністративного нагляду.

Кримінальний кодекс України містить більше криміналізованих діянь, спрямованих проти законної діяльності захисника або представника особи. Зокрема, склади таких злочинів як втручання в діяльність захисника чи представника особи, умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, відсутні у Кримінальному кодексі Азербайджанської Республіки.

Помітні також відмінності у формулюванні складу злочинів, які можуть бути скоєні іншими учасниками кримінального процесу. Наприклад, законодавець України криміналізує таке діяння, як відмова

експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385) та не встановлює кримінальної відповідальності за відмову потерпілого давати показання. А Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки, навпаки, відносить до складу злочину відмову потерпілого давати показання (ст. 298), та не містить санкції за відмову експерта чи перекладача виконувати свої обов'язки.

Стосовно елементів складу злочинів проти правосуддя, то такі злочини переважно є двооб'єктними або навіть поліоб'єктними. Наприклад, основним безпосереднім об'єктом злочину завідомо незаконних затримання, приводу, арешту або тримання під вартою (ст. 371 ККУ, ст. 292 ККАР) є правосуддя в частині забезпечення законного затримання, приводу, арешту або тримання під вартою, а також конституційне право людини на свободу і особисту недоторканність. Його додатковим факультативним об'єктом можуть виступати честь та гідність особи, її життя і здоров'я, майнові блага¹².

Об'єктивна сторона злочинів проти правосуддя полягає в різних видах перешкоджання чи протидії нормальній діяльності органів чи установ, які здійснюють правосуддя, або діяльності уповноважених законом осіб, які сприяють здійсненню судочинства. Найчастіше це проявляється у формі активної поведінки — дії. Наприклад, неповага до суду (ст. 289 ККАР), притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 ККУ, ст. 290 ККАР), посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя (ст. 379 ККУ, ст. 287 ККАР), завідомо неправдивий донос (ст. 296 ККАР) вчиняються лише шляхом активної поведінки суб'єктів цих злочинів.

Окремі злочини проти правосуддя можуть вчинятися лише шляхом пасивної поведінки — бездіяльності. Наприклад, відмова свідка від давання показань (ст. 385 ККУ, ст. 298 ККАР) або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 ККУ), невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист (ст. 380 ККУ), ухилення від відбування покарання у виді позбавлення волі (ст. 305 ККАР) полягають у невиконанні особою покладених на неї обов'язків, тобто у злочинній бездіяльності суб'єкта.

Із суб'єктивної сторони злочини проти правосуддя переважно є умисними, причому деякі з них можуть бути вчинені лише з прямим умислом. Наприклад, завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою (ст. 371 ККУ, ст. 292 ККАР), постановленням суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375 ККУ,

¹² Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки: станом на 01 лют. 2017 р. // Зібрання законодавства Азербайджанської Республіки, 2000. № 4.

ст. 295 ККАР), тортури, та таке, що не вважається тортурами, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження або покарання (ст. 293 ККАР). Лише такі злочини, як невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист (ст. 380 КК України), та розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 381 ККУ, ст. 301 ККАР), можуть бути вчинені з необережності або за наявності змішаної форми вини¹³.

Отже, узагальнюючи вищесказане, слід зазначити, що у переважній більшості випадків суб'єкти злочинів проти правосуддя — спеціальні. До них належать насамперед професійні судді та народні засідателі або присяжні під час виконання ними своїх обов'язків щодо здійснення правосуддя (ст. 375 КК України та ст. 295 КК Азербайджанської Республіки), а також службові особи органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, установ виконання судових рішень (ст. 371, 372, 382 КК України та ст. 292, 290, 306 КК Азербайджанської Республіки).

Спеціальними суб'єктами можуть виступати й інші учасники судочинства, наприклад, свідки, потерпілі, експерти, перекладачі, засуджені тощо (ст. 384, 385, 390, 392 КК України та ст. 297, 298, 305 КК Азербайджанської Республіки)¹⁴.

Водночас такі злочини, як перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку (ст. 386 ККУ), підкуп або примушування до ухиляння від дачі показань, до дачі неправдивих показань чи висновку або до неправильного перекладу (ст. 299 ККАР), завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину (завідомо неправдивий донос) (ст. 383 ККУ, ст. 296 ККАР), приховування злочину (ст. 396 ККУ) і недонесення про злочини, заздалегідь не обіцяне приховування злочинів (ст. 307 ККАР) можуть вчинятися загальними суб'єктами — тобто будь-якими особами, що досягли певного віку для притягнення до кримінальної відповідальності.

Отже, слід зазначити, що у переважній більшості випадків суб'єкти злочинів проти правосуддя — спеціальні. До них належать, насамперед, професійні судді та народні засідателі або присяжні під час виконання ними своїх обов'язків щодо здійснення правосуддя (ст. 375 КК України та ст. 295 КК Азербайджанської Республіки), а також службові особи органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, установ виконання судових рішень (ст. 371, 372, 382 КК України та ст. 292, 290, 306 КК

¹³ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 7-е вид., переробл. та доп. Київ: Юридична думка, 2010. С. 860.

¹⁴ Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. У 2 т. Т. 2: Особлива частина / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-е вид., доп. Харків: Право, 2013. С. 870.

Азербайджанської Республіки). Спеціальними суб'єктами можуть виступати й інші учасники судочинства, наприклад, свідки, потерпілі, експерти, перекладачі, засуджені тощо (ст. 384, 385, 390, 392 КК України та ст. 297, 298, 305 КК Азербайджанської Республіки)¹⁵.

Водночас такі злочини, як перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку (ст. 386 ККУ), підкуп або примушування до ухиляння від дачі показань, до дачі неправдивих показань чи висновку або до неправильного перекладу (ст. 299 ККАР), завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину (завідомо неправдивий донос) (ст. 383 ККУ, ст. 296 ККАР), приховування злочину (ст. 396 ККУ) і недонесення про злочини, заздалегідь не обіцяне приховування злочинів (ст. 307 ККАР) можуть вчинятися загальними суб'єктами — тобто будь-якими особами, що досягли певного віку для притягнення до кримінальної відповідальності.

Ahmedov Vusal. Elements of crimes against justice under the legislation of the Azerbaijani Republic and Ukraine: comparative characteristic

The article is devoted to the problems of crimes against justice, namely, the elements of their composition. The author investigates the social relations protected by crimes against justice under the legislation of Ukraine and the Republic of Azerbaijan, describes the features of a specific object, a subject, victims of crimes against justice. The author pays particular attention to the differences in the criminalization of acts and the formulation of their syllables by the legislators of the Republic of Azerbaijan and Ukraine.

The overwhelming majority of criminal offenses against justice are constituted as crimes of a formal nature, and therefore they are recognized completed from the moment the subject of the relevant articles of the acts indicated in the dispositions is committed. Some belong to crimes with material deprivation (that is, it is completed only in the event of the onset of the consequences provided by the disposition of the relevant article (part of the article) of the criminal law. Separate acts against justice are crimes with the so-called truncated composition, in which the moment of the end of the crime is transferred to an earlier stage of the commission of an act.

In a large number of legal norms that formulate the composition of crimes against justice, the Criminal codes of Ukraine and the Azerbaijani Republic use the term «knowledge», which means reliable knowledge (awareness) of the subject of a crime about certain circumstances of criminal law and the presence on his side is only direct intent. Some offenses against justice may be committed both by special and general subjects. For example, the crime provided for in Article 306 of the Criminal Code of the Azerbaijani Republic. According to the first part of this article, the subject of a general offense, the disposition of the legal norm does not specify the status of which a person must be endowed with, is guilty of malicious failure or

¹⁵ *Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 1196 с.*

obstruction of the execution of a judgment, sentence, ruling or court order that came into force. Part two of this article provides for liability for committing the acts committed by an official.

Thus, the author carried out a comparative legal analysis of the norms that provide for the protection of justice from illegal encroachments under the current national and foreign criminal liability laws, namely: the criminal law of the Azerbaijani Republic. A short criminal-legal description of objective and subjective features of crimes against the justice of both states is given. Because of the study, the author concluded that the range of acts criminalized by the legislator of Ukraine and the Azerbaijani Republic are similar but not identical. In general, the system of crimes against justice under the Criminal Code of the Republic of Azerbaijan is set out more concisely, in comparison with the Criminal Code of Ukraine. The recognition by these states of the need for legal protection of justice is common. At the same time, legislators of Ukraine and the Republic of Azerbaijan differ in their assessment of the social danger of attacks against justice. As a result, the criminal laws of these states reveal a different approach to establishing criminal liability for obstruction and counteraction to justice, in particular, for refusing to testify witnesses and victims, for falsifying evidence, for disrespecting the court, for interfering with the lawful activity of the counsel in the criminal process.

Keywords: crimes against justice, the object of crime, the subject of a crime, the objective aspect of a crime, the subject of crime, the subjective aspect of the crime.